

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 64. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 20-го березня 1939.

No. 64. Jersey City, N. J., Monday, March 20, 1939.

VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BErgen 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

БОРОТЬБА З МАДЯРАМИ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

АМЕРИКА ЗАЙМАЄ СТАНОВИЩЕ ДО АНЕКСІЇ ЧЕХІЇ

ВАШИНГТОН. — Сомнер Велес, заступник секретаря штату, видав публичну заяву про анексію Чехословаччини Німеччиною.

Заява підтверджує, що американський уряд стоїть на становищі, що лише через призначення міжнародного права може панувати в світі мир і порядок. Америка стояла все за засадами людської свободи й демократії. Вона протиставляється милітарній агресії.

Нині американському уряду стає ясно, — каже, — що вчинки самовільного беззаконня й самовільної сили загрожують світовому миру та самим основам модерної цивілізації. Події трох останніх днів вказують сильно на потребу придержування цих засад. Американський уряд осуджує анексію Чехословаччини, не признає її та вважає її лише тимчасовим посяганням на свободу.

Американська преса признає цей висказ департаменту штату про поступки Гітлера одним з найгостріших осудів іншого уряду американським.

Президент Рузвельт дав на правильній тижневій конференції з пресою до розуміння, що заява Велеса була видана в повній порозумінності й за повною згодою президента.

НІМЕЧЧИНА ПОВІДОМЛЯЄ АМЕРИКУ.

ВАШИНГТОН. — Ганс Томсен, представник німецької амбасаді, з'явився в Семінара Велеса, заступника секретаря штату, та предложив йому офіційне повідомлення про заняття Німеччиною Чехії й Моравії.

Заява не згадує заняття Німеччиною Словаччини.

ЧЕСЬКИЙ ПОСОЛ ШЕ НЕ ЗДАЄ АМБАСАДИ.

ВАШИНГТОН. — Владімір Гурбан, чеський посол до американського уряду, ще далі не віддає чехословацького посольства Німеччині. Тепер він заявляє, що він не признає капітуляції президента Гаха законною, бо мовляв на основі чехословацької конституції лише парламент може відступати територію Чехословаччини.

ВСІ ЧЕСЬКІ ТОВАРИ ЗНАЧАТЬ ЯК НІМЕЦЬКІ.

ВАШИНГТОН. — Департамент скаргу приказав митовим урядам признавати всі товари, що приходять з Чехословаччини, як німецькі. Це значить, що на них маєтись накладати вище мито.

СТАНОВИЩЕ КОНГРЕСУ ДО ЗАЯВИ ВЕЛЕСА.

ВАШИНГТОН. — Заява Сомнера Велеса про німецькі кроки в центральній Європі викликала в конгресі широкі дискусії. Оінія конгресу поділена. Одні заявляються за заяву, інші кажуть, що вона протиставляється становищі нейтральності до європейських справ та наближає Америку до участі в світовій війні.

КЛОПОТИ ЗО СВІТОВОЮ ВИСТАВОЮ.

НЬО ЙОРК. — Юнія пломберів загрозилі зарядити виставові корпорації, що вона виставить на виставі пікети, якщо будівляні підприємства, що працюють на виставовій площі, не погодяться з юнією за умовини праці.

Товариство поліції цього міста підносить протест проти накладання на поліцаїв більше праці через світову виставу. Товариство попирає публичне домагання, щоби місто наняло для виставової служби півтора тисячі додаткових поліцаїв.

СТО ЛІТ ВІЗНИЦІ Й ПОМИЛУВАННЯ.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ. — Суддя Гарі МекДевит засудив бандита Вільяма Зупковського, котрий признався до кожного закинутого йому злочину, на в'язницю від 100 днів до 100 літ і відразу його пустили на волю під умовою доброго поведіння, кажучи: „Я знаю, що мій вчинок багатьох здивує. Він заявив засудженому, що як його піймають на якій-небудь провині, він піде до в'язниці на ціле життя.“

ГОЛУБ ДОРУЧИВ КАНАРКА.

НЬО ЙОРК. — 10-літня Маргарета Гілен, що виходить у місцевому шпиталі Св. Кляри з двох шлункових операцій, заявила бажання мати синицю. З огляду на те, що закон забороняє замикає в клітці синиці, її запропонували канарка. З Елізабету, Нью Джерзі, вилано її канарка, котрого уміщено на плечах голуба-листоноша. Вправний голуб відбув дорогу 20 миль за 42 хвилини й залетів до пресового товариства в Нью Йорку, котре доручило його дитині в шпиталі.

В цей спосіб пресове товариство розголосило тиждень для захорони звірят, а рівночасно справило приємність недужій дитині.

„РУССКИ ДЯТЕЛІ“ ПРИ ПРАЦІ.

Коло православних церков у Варшаві масово розпродувало „Карпаторуський Голос“, що виходить у мадярському Ужгороді як „независимая ежидневная газета“. Це собі звичайнісінька 2-сторінкова рептілка, писана несамовитою мовною саламахою. Стає в обороні „карпаторуського народу“, а до всього, що українське, дишить ненавистю. Пропагує ті самі гасла, що ще донедавна подавала великими буквами польська преса.

СКІЛЬКИ Є НІМЦІВ У ПОЛЬЩІ?

„Ессенер Національ - Цайтунг“ в статті п. н. „Найбільша німецька меншина група в Європі“ подає число німецького населення в Польщі на 1,265,000 людей. Польська преса зазначає, що польська конскрипція з 1931-го р. виказує 740 тисяч німців у Польщі. „Ессенер Нац.-Цайтунг“ твердить, що на Горішньому Шлеську є 320,000 німців, а в спільні населення 1931-го р. зазначено тільки 90,000.

„НАЦІОНАЛІСТИЧЕСЬКА ІСКАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСАНІЯ“.

Московська „Учительська Газета“ з 5. м. м. повідомляє: „Окрема правописна комісія при раді комісарів України випрацювала проект виправленого і впорядкованого українського правопису. По словам секретаря комісії, її завдання полягало в тому, щоб ліквідувати вражі націоналістичні „іскаженія“ українського правопису; усунути штучний (!— Прим. Ред.) розрив між українською й московською мовою, а також увести в правопис деякі зміни й справки, викликані життям. Проект поправи правопису пройшов багато інстанцій і буде потверджений радою комісарів“. — Ось як явно русифікують український правопис! Ще й хваляться цим...

В ПОЛЬЩІ БЕЗГОЛОВІЯ.

ВАРШАВА. — В Польщі далі великий переляк у тих кругах, що дивляться тверезо на положення. Зате польські студенти, виховані в тім переконанні, що Польща дуже сильна держава, зводять всюди бучі проти німців, таврують Гітлера та цілу німецьку політику. Уряд твердою рукою задавлює ці виступи, та не дає собі з ними ради.

ЧЕЙМБЕРЛІН ОБУРЕНИЙ НА ГІТЛЕРА.

ЛОНДОН. — Англійський прем'єр Чеймберлін виголосив прилюдну промову, в якій дуже гостро наставував Гітлера. Він сказав, що Гітлер не має слова. Бо він запевняв Чеймберліна, що не хоче територій замешканих чужими народами, а лише хоче зєдинити німців. Тепер він зняв Чехію і Словаччину. Чеймберлін заявляв, що відтепер англійська мірова політика буде опиратись виключно на збройні сили Англії і на сили її приятелів.

ДАЛЯДІЕ ДОМАГАЄТЬСЯ ДИКТАТОРСЬКИХ ПРАВ.

ПАРИЖ. — У французькій парламенті прем'єр Даладіє домагався надання йому диктаторських прав, щоб в той спосіб зорганізувати всі оборонні сили Франції. Проти нього гостро виступив бувший прем'єр уряду „народного фронту“ в Франції, Леон Блюм, погрожуючи, що „робітники на те не згодяться“. Даладіє переміг і ці права дістав.

ШТУЧНИЙ КАВЧУК З ПОМІДОРІВ.

Докторові хемії Мавреєві в Пармі (Італія) повелось створити знаменитий кавчук з відвару помідорових шкірок. Ще не знати, чи така фабрикація оплатиться. Видатність продукції мала, бо тільки 1 кг. на 400 кг. помідорів.

500 ЗЛ. КАРИ.

Старостинський суд у Львові засудив директора друкарні „Діла“ Антона Галюка на 500 золотих гривин за заміною на місяць арешту „за нестосуване сен до закондзень в часе о-сатніх цвїчень оброну пше-ціфльотнічей“.

СОЛИВ, АЖ ПЕРЕСОЛИВ!

У „Панорами“, ч. 7 Роберт Зев у „репортажі“ з Карпатської України дописався до такого речення: „По всьх руських (в Карпатській Україні) — Прим. Ред.) гуляйон краве боюфкі Волошина, ржонце людносць“... Зовсім добра інформація для... читачів „Панорами“!

ЛІК НА ПРОСТУДУ.

У деяких краях почали щипати людей проти простуди. Лікарі мають різні погляди на те, чи це засіб доцільний. В університеті Мінесота за останні три роки заціпили кількасот студентів дуже вразливих на холод. Одним впорскували лік, другим давали порошки. З одною партією зробили такий експеримент, що замість ліку дали їм кухонну сіль і воду з цукром. Вислід був сензаційний; студенти заявили за якийсь час, що вони простуджуються менше ніж досі. Те саме сказали і ті, що їх заціпили правдивим ліком, а не ошукали. У дуже скрутному становищі опинився професор Г. С. Діль винахідник сироватки проти простуди та катару, який покликався на свідомство студентів, що почували себе краще і не простуджуються після щиплення. Саме ті, що їх щипали звичайною водою з цукром чи сіллю, почували себе найкраще.

СІЧОВА АРМІЯ В ГОРАХ ДАЛІ ЗАВДАЄ УДАРИ МАДЯРАМ. МАДЯРИ СТЫГАЮТЬ ТЯЖКІ ПОВЗИ І АРТИЛЕРІЮ ТА ШЛЮТЬ БІЛЬШЕ ВІЙСЬКА. КАРПАТСЬКІ УКРАЇНЦІ РІШЕНІ БОРОТИСЬ ДО ОСТАННЬОГО — ГОВОРІТЬ АМЕРИКАНСЬКА ЖУРНАЛІСТКА. КАРПАТСЬКА УКРАЇНА ОСЯГАЄ ПЕРЕМОГИ — ДОВІДУЄТЬСЯ ПРАГА. МАДЯРСЬКИЙ УРЯД ЗАКЛОПОТАНИЙ. НЕ ЗНАЄ, ШО ЗАДУМУЮТЬ НІМЦІ. ПРЕМ'ЄР ВОЛОШИН В РУМУНІЇ.

ПРАГА. — Всі чеські газети розписуються широко про те, що діється на Карпатській Україні і з подивом висказуються про боротьбу українців з мадярами. Останні видання помістили звіт про перемоги з карпатського фронту, в яких говориться, що карпатські українці завдають тяжкі удари мадярам і в деяких випадках відносять блискучі перемоги.

ВСІ ІХ ОПУСТИЛИ, ПРОТЕ ВОНИ БОРЯТЬСЯ.

БУДАПЕШТ. — Американська журналістка Ен МакКормик, що пару днів тому прибула з Хусти до Будапешту, дивується, що така маленька Україна, опущена всіма, а ставить такий завзятий опір. Вона старається це пояснити тим, що українці, це в першій мірі відважний нарід; а далі, що правдоподібно німці не зовсім відреклися Карпатської України, а плянують якусь частину, головню ту, в якій є залізничні полунення з Польщею, таки залишити вільною. Супроти цього мадярський уряд побуюється, що Мадярщина фактично не багата скористає із захоплення Карпатської України, а лише тим буде змушена зайняти важне для Німеччини стратегічне положення й опісля робити те, що Німеччина прикаже.

Про героїство українців.

Про героїство українців МекКормик говорить: „Чому Карпатська Україна, найменший і найслабший відтінок Чехословаччини, отсе падає останньою? Нині Хуст є окупований мадярами, але довкруги міста, на горбах, „січові хлопці“ борються. Нема субніву, що ці вибухові верховинці люблять боротьбу задля самої боротьби. Але цей примітивний нарід вірить, що він мусить боронити свій рідний край до останнього. Як ми оглядали в середині руїни на головний сквері в Хусті, один молодий січовий старшина, що в своїй шапці мав діру від кулі, підійшов до нас і пояснив при помочи рухів, що хоч усі опустили їх, то вони самі себе не опустили. В цей час вони вже знали, що Гітлер віддав їх мадярам. І це власне робить завзятий опір Січі, що створена на взірць „шторм абтайлунген“, таким заводчим. Коли Гітлер опустив їх, то чому Січ продовжує таку безнадійну боротьбу? Чому мадярська армія стрічає стільки перешкод в здобутті території, оборонюваної вояками аматорами?“

НІМЦІ ЗРЕЗІГНУВАЛИ З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

БЕРЛІН. — Німецька офіційна газета „Діпломатіше Кореспондент“ говорить, що Німеччина зрезигнувала з Карпатської України, яка, на думку деяких заграничних кол, мала бути випадовою брамою на Совети. Згадана газета додає, що для Карпатської України застережено з боку Мадярщини всі автономні права і можливості національного розвитку.

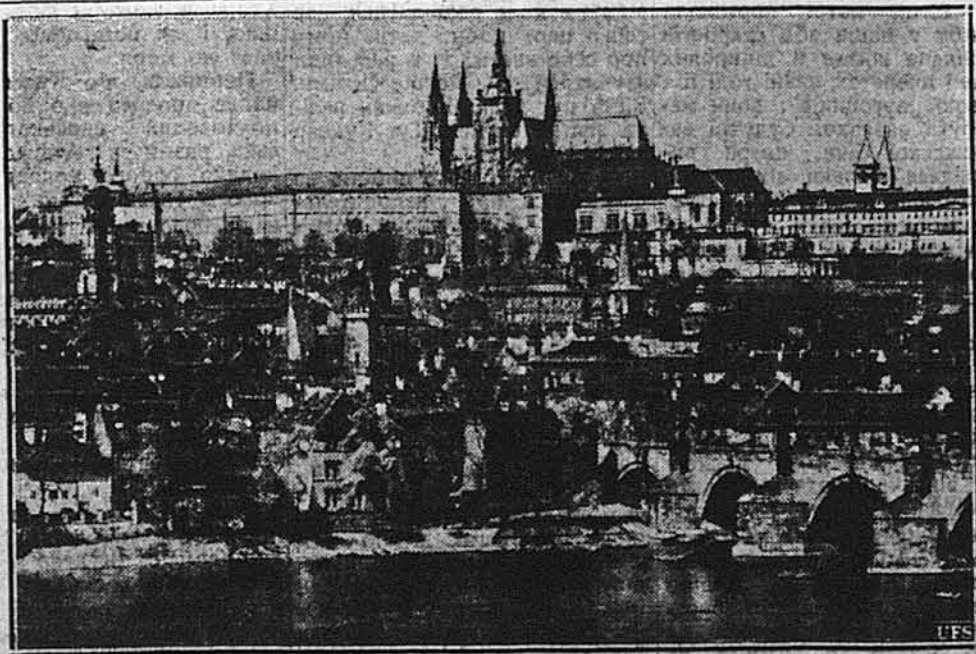
ПРЕМ'ЄР ВОЛОШИН В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ. — Прем'єр Волошин з гуртом приятелів, перейшов на румунський бік. Представникам преси він дав інтерв'ю, в яким сказав, що німці опустили Карпатську Україну. Вони радили карпатському уряду не ставити опору. Уряд послухав ради. Та заразом почали українські території заливати мадярські війська. Нарід знехтував цю раду і вивязалась війна українців з мадярами. Тепер цілий край у вогні боротьби, говорив Волошин. Він зазначив, що правдоподібно з Румунії перенесеться до Югославії. Та є чутки, що він удасться до Берліна, щоб звідат вибороти кращі умовини для українського народу на Карпатській Україні.

ЧЕХИ ЦІЛКОВИТО КОРЯТЬСЯ НІМЦЯМ.

ПРАГА. — Президент Чехії Гаха, а також прем'єр Беран, видали відозву до населення закликаючи його до спокою і цілковитого підчинення німцям. Чехи слухняно виконують цей заклик. Провідник чеських фашистів, Гайда, виходив зо своїми відділами зустрічати Гітлера. Гітлер мав побачення з Гахою, Бераном, та ген. Сіровим. Він привітливо до них усміхався, а вони до нього.

Німецькі війська далі напливають до Праги, а звідтам скоро удаються далі на полудневий схід. Всі є такого переконання, що цей похід німців на схід не закінчиться на Словаччині, а піде далі.

КВАТИРА ГІТЛЕРА В ПРАЗІ.

Історичний замок у Празі, Градчин, старинний осідок королів Чехії, що від літ був осідком президентів Чехословаччини, був головною квартирою Гітлера підчас його побуту в Празі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1898
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Подорожнє число три центи.		Three cents a copy	
На рік	\$6.00	One year	\$6.00
На шість місяців	\$3.25	Six months	\$3.25
На три місяці	\$1.75	Three months	\$1.75
Число в п'ятницю (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.00	One year	\$2.00
На шість місяців	\$1.25	Six months	\$1.25
В Джерсі Сіті і Заграницю:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$9.00	One year	\$9.00
На шість місяців	\$4.75	Six months	\$4.75
На три місяці	\$2.50	Three months	\$2.50

За Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. "Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАЖНИЙ ПЕРЕЛОМ

Розбір Чехословаччини Німеччиною й її союзниками становить рішучий зворот у національно-державницькій політиці нацистичної Німеччини, зворот, що може мати далеко йдуче значіння для дальшого розвою подій в Європі й цілому світі.

До середини місяця березня нацистичний уряд Німеччини постійно заявляв, що цілком його державницької політики являється збирання в одну цілість країв, населених німцями. Самий канцлер Гітлер кілька разів виразно зазначував, що він не хоче мати в німецькій державі ніяких чужинців, не-німців. Це він ще раз виразно заявив був підчас першої чесько-словацької кризи в осіні минулого року, коли Гітлер виразно підкреслював, що він не хоче мати в своїй Німеччині чехів.

Гітлер давав при тому до розуміння, що ця його політика не є впливом хвилевої примхи, але глибоко обдуманого засади. Він давав до розуміння, що держава повинна бути расово, чи національно, одноцілісною, бо, мовляв, національна неоднорідність держави приносить різні шкоди. Свої погляди в цій справі Гітлер обгрунтував ще у своїх висказах проти жидів, а підчас першого удару з чехами повторив супроти чехів те, що він говорив давніше супроти жидів.

Тепер у перше нацистичний уряд сходиться у своїй державницькій політиці з національного чи расового становища, виходить поза програму об'єднання всіх заселених німцями земель та загортає під свою владу краї, які ніяк не можна назвати населеними німцями.

Рівночасно з загорненням судетських країв Німеччина дала мовчаву згоду на загорнення Польщі Тешина. Цьому загорненню Німеччина могла дати таке саме виправдання, що своїм загорненню Судетів, себто заселення країни людьми з національності окупанта. Та цього виправдання не може мати тепер Мадярщина в наїзді на Карпатську Україну, на котру Німеччина тепер дає теж свою згоду. Карпатська Україна не є мадярським краєм. Мадяри на ній зникаюча меншина. Якщо береться під увагу національний склад населення краю, то до нього не мають права ні чехи, ні словаки, ні мадари.

Та видно цей національний склад населення трапляється вже свою вагу в німецькій політиці. З чисто національних основ вона пересувається на імперіалістичні основи: Німеччина хоче панувати не лише над краями, населеними німцями, але над краями, які тільки можуть чимось придатися до збільшення німецької сили, впливів або маетку.

ОФЕНЗИВА УНР

УНР-івський ("петлюрівський") табір нашої еміграції розвиває велику діяльність останніми часами. І в Галичині, і в Варшаві і на Закарпатті. Що до Закарпаття, то діяти УНР стараються на гвалт довести, що то властиво їм, а нікому іншому, завдячує свою автономію Закарпатська Україна, твердження остільки наївне, як і смішне всім, хто знається на секретарях УНР-івської політики.

Але на тім не кінець. Універсальна еміграція в Варшаві намагається захопити під свій провід українське студентство в Варшаві, згуртоване в Студетську Громаду. Тепер та Громада нібито єднається вже з УНР-івським товариством "Запорожжя", яке має мінімальне число членів. Правда, "Запорожжя" нібито видало заяву, що "не є нічиєю експозитурою, ані не підлягає яким будь одностороннім груповим впливам", що "заявляю становище, на яким стоїть загальнотрудовий український організований студентства", але в тім самім числі УНР-івського органу "Дніпро", що виходить у Коломиї, де уміщено цю заяву, рівночасно надруковано, що "К. Запорожжя визнає завжди і всюди тільки провід УНР, очолений легальним наступником Симона Петлюри гол. отаманом Андрієм Лівичем". Далше в тійже статті, яка є заявою Старшини Запорожжя, є зазначено напади на націоналістів, "що з віри націоналістично розб'якати собі приватний інтерес", і "від себе тільки хотять починати історію українського націоналізму". А тих, які "не хотять користися" провідом УНР, "ми (запорожжя) п'януємо ганебним пятном анархістів".

Отже виходить, що перша заява, на підставі якої українське студентство у Варшаві могло б кооперуватися з "запорожжяцями" — лише фрази, бламан, та що всіх студентів, які не коряться УНР — Запорожжя вважає "анархістами"... Коротко, диверсія "запорожжя", це лише штучка для розбиття і підмінування націоналістичного табору в студентстві.

А які думки про себе є табір УНР, бачимо з того ж самого "Дніпра", з статті "Головного отамана" п. А. Лівича, який дослівно пише, що "не Дорошенко Петро, не Гетьман Мазепа, не навіть великий Богдан був найвірнішим сином України, а незбутний вожд наш Симон Петлюра" — ну й очевидно його "легальний наступник" А. Лівичий...

Для своєї платформи удався УНР зеднати собі і частину галицької преси: "Нова Зоря" (де співробітничав граф Лось) і "Діло", пропагують з. зв. "промеґейську" ідею, яка хоче зробити з Вел. України "федеративну" провінцію Польщі і забрати Україні Кубань і Крим.

Але пляни УНР ще ширші. Вони стремлять до того, щоб всі українські партії й організації в Галичині дали їм мандат заступати їх в міжнародній політиці. Про це пише орган УНР в Парижі — "Тризуб" (19.П). Йому ходить про "устійнення української політичної тактики в Європі", про "співробітництво інтелектуальних верхів великоукраїнської еміграції з керівними колами українських земель по цей бік советського кордону", щоб "краєві чинники пішли під команду УНР, щоб ця остання вела в імені всіх українців таку тактику, яка їй сподобається або яку їй накажуть".

Наші політичні чинники огорнула дивна сліпота. Вони нічого з того не бачать. Не бачать, що лінія УНР нічого спільного з лінією української державності не має, що навіть українську проблему лише на Наддніпрянщині УНР не гадає вирішити в самостійницьким дусі, поминаючи вже що само УНР наскрізь перекручує духом масонерії й соціалізму, які, коли раз затріумфують на Україні, зроблять з неї нову червону Іспанію...

Час над цим призадуматися бодай закордонно, бо тут про це писати не все можна. Пізніше буде пізно...

Жалі за Австрією

За світової війни не було між народами бувшої Австро-Угорської монархії завзятих ворогів цієї держави, як Чехи. Поляки, хорвати, почасті українці були навіть патріотами небижками наддунайської монархії. Поляки та українці тому, що боялися попастися під крила московського двоного орла, хорвати, бо мали в межах Угорщини автономію і сподівалися її ще розширити перебудовою "двоєдиної монархії" (Австро-Угорщини) на "триєдину", при чім третьою державною нацією мали би бути серби і хорвати. Слід зазначити, що деякі далекозорі політики держав Антанти не ждали собі нічого доброго від знищення Австро-Угорщини. Міркування цих політиків було зовсім логічне. Під яким кличем мали розділити Австро-Угорщину? Під гаслом самоозначення народів. Але ж правва самоозначення для себе раніше чи пізніше забажають також австрійські німці. Це може статися найнормальніше через прилучення німецької людності Австрії до Німеччини. Отже — руїна Австро-Угорщини в кінцевім розрахунку приведе до підсилення великої Німеччини. Наскільки великі були побоювання в державах Антанти перед пляном зруйнувати Австрію, видно з того, що Франція та Англія і Американські Злучені Держави визнали закордонний уряд чехо-словацький тільки при кінці світової війни. Це тому, що перед тим мали надію на відлучення Австро-Угорщини від Німеччини способом сепаратного миру.

Як уже сказано, чехи найупертіше боролися проти цієї бік советського кордону", щоб "краєві чинники пішли під команду УНР, щоб ця остання вела в імені всіх українців таку тактику, яка їй сподобається або яку їй накажуть".

цей бік советського кордону", щоб "краєві чинники пішли під команду УНР, щоб ця остання вела в імені всіх українців таку тактику, яка їй сподобається або яку їй накажуть".

Наші політичні чинники огорнула дивна сліпота. Вони нічого з того не бачать. Не бачать, що лінія УНР нічого спільного з лінією української державності не має, що навіть українську проблему лише на Наддніпрянщині УНР не гадає вирішити в самостійницьким дусі, поминаючи вже що само УНР наскрізь перекручує духом масонерії й соціалізму, які, коли раз затріумфують на Україні, зроблять з неї нову червону Іспанію...

Час над цим призадуматися бодай закордонно, бо тут про це писати не все можна. Пізніше буде пізно...

стрія хоче прилучитися до Німеччини. Висланий із Австрії цар Карло снує пляни повороти на трон в Угорщину і в Австрію. Ясна річ, що супроти Німеччини володар такої відновленої маленької Австро-Угорщини був би неприємним і за всяку ціну борючись би незалежність Австрії проти тих, що хотіли злуки Австрії з Німеччиною. Можемо зрозуміти, чому в Німеччині всі партії ворожо ставилися до спроб царя Карла і його сина Оттона засісти на троні своїх предків у Відні. Але чому проти цього протестувала Чехословаччина? Це питання собі ставлять тепер чехи і дають відповідь: "Ми не розуміли своїх власних інтересів. Ми з ненависті до Габсбургів вели супроти Австрії політику собі на шкоду". І не тільки доводиться чути між чехами жалі на політичні помилки останніх 20 років. Думка ширшого чеського громадянства йде далі, хоч це з певних причин і не виявляється в пресі. "Людина з вулиці" ставить під сумнів доцільність чеської політики супроти Австрії за світової війни і особливо в жовтні-листопаді 1918 року. Адже Австрія, — кажуть тепер — перебудована в вільний союз народів, булаб найміцнішою охороною чехів і інших малих націй перед Німеччиною. Тепер — як писав недавно один визначний чеський політик, — ми, чехи, знаходимося "під капелюхом великого 80-мільйонного німецького народу" і мусимо задовольняти всі бажання Берліну. Навіть внутрішня політика Чехословаччини мусить постійно оглядатися на Німеччину...

„А моглоб бути інакше, колиб ми були не розвалювали Австрію", — таке запізнене зізнання почуєте незрідка від чехів. Згадує дехто слова славного чеського історика Палацького, котрий писав, що „колиб не було Австрії, то треба булоб її вигадати", бо Австрія була в старовину обороною словян перед турками, а в 19. столітті малаб охороняти їх перед великою Німеччиною. Як піддані австрійського царя, чехи почували себе далеко певніше, ніж тепер, у незалежній державі, оточеній з усіх боків німецьким морем. В страсі перед заливом того моря чехи шукають контакту навіть з мадярами, пишуть про

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕСІЛЬНИЙ ОБРЯД У БОЙКІВЩИНІ
написав Остап Мисевич.
3 партитури
60 ц.

УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ НА ЛЕМКІВЩИНІ
написав Іван Бугера.
3 ілюстраціями
40 ц.

Замовляйте в книгарні "Свободи":
"Svoboda"
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПАМ'ЯТКОВА КНИГА З НАГОДИ УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ ЦЕ БУДЕ ПАМ'ЯТКА НА ЛІТА. ХАЙ КОЖЕН, ХТО МОЖЕ, ЗАМОВИТЬ СОБІ У НИЙ МІСЦЕ. ЗАМОВЛЕННЯ НА ОГОЛОШЕННЯ І ПРИВІТИ РАЗОМ ІЗ ГРОШЕВИМИ ДАТКАМИ ПРИСИЛАТИ НА АДРЕСУ:

NICHOLAS MURASZKO, Treasurer
UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASSOCIATION
P. O. Box 1014, Church Street Annex, New York, N. Y.

Микола Костомарів.

КУДЕАР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина перша.

(32)

Похід рушив. Частина пішла на суднах, частина їхала кінною берегом, там були по найбільшій часті і коні тих, що прибули до табору з своїми людьми. За кінницею їхали вози, запряжені волами. Пливаючи, приставали на береги і на островах для відпочинку, розкладали вогні, варили собі кашу з пшонами і гречаним круп та юшкою з риби. Главба йшла швидко до пороги, але тут прийшлося переждати десять днів; невеликі струї перескакували поміж каміння, але через пороги, через Ненад, ніхто не поважився переплисти, бо хоч би може і знайшлися смілички, то Данило їм не дозволяв. Великі байдаки на кожнім порозі витягали, тягли руками і спуска-

стрічало собі союзників: це були рибалки, що вибиралися з України за рибою, а почасті бігці, котрі проміняли службу у панів або старостів на вільне життя в дніпрових лісах і очеретах, знали тоді під назвою "завовиків"; вони мали бути загрозом будучої запорожської Січі, котра втворилася вільна літ опісля. Їх стрічали на різних островах; вони мешкали в куренях по кілька людей разом, на острові Томанівці, де опісля повстала перша Січ. Було їх тоді вже близько сотка. Ці молодці пристали до війська, але вони принесли Данилові сумну відомість, що Турки укріпилися в Іслям-Кермені, на дніпровім лимані, поуставляли пушки, ждуть на московське військо і хотять стріляти на човна.

Перепливши зелене царство тоней і вже наближаючись до тої полони, де Дніпропливе між пісковатими берегами, Данило затримався на одному острові та скликав на раду проводирів і начальників.

— Перше, — говорив він — де полниці коней, а друге — як нам плести попри Іслям-Кермень?

Що до коней порішили, о поставити їх табором тут коло Дніпра та вислати сильний відділ в поле розвідати, де тепер цар, щоб дати йому про себе знати і в разі йому злучитися з його силами. Вість про Іслям-Кермень велика застановила. Тут Кудеар дав таку раду:

— Ми не можемо плести, не дізнавшись про неприємність нашу. Треба перше розвідати, як там у них. Коли поведемо, боярине, я попливу до них і довідаюся; я говорю з ними зумію; навіть коли великі, я буду давати бігця, може мені удасться підібратися та позавіяти пушки; я знаю, що бусурмани лихо знають з пушками поводитися.

— Ось мудра рада! — сказав Атанас Елісевич, — нічого не може бути мудрішого від цього. Іди, брате, вчини нам всім велику вигоду і собі велику славу, а з тобою піду.

— Ні, ні, не пушу я тебе Юріє, ні тебе Атанасе — сказав Данило — ви оба мені дорогі. Припустім, що ми тим способом переплинемо і швидко, але бусурмани вас уб'ють; ви не встигнете утїти від них. За ніяку ціну не дозволю. І ти Атанасе, добре знаєш їхню мо-

ву і їхні звичаї; ви попливете наперед, ніби то в посольстві та придивитесь, як там у них. Хто знає, може це не так страшно, і ми встигнемо перебити їх до моря.

Порішили, що Кудеар попливе поперед яко посол від полководця царського війська, разом з Атанасієм; їм додали одного новохрещеного з касимовських татар, наділеного посильно так само як і Кудеар в білєвським окрузі. Кудеар дуже не хотів плести разом з Атанасієм; цей чоловік видався Кудеарові якийсь не певний, бо хоч він удавав себе за Грека, але з вимови і рухів часто нагадував синів Ізраїля, котрих Данило Адашев не знав, а котрим Кудеар добре приглянувся на Україні.

Коли всі три, що склали посольство, підплили до Іслям-Керменя, Кудеар, оглядаючи околицю, сказав:

— Даремно боялися, Дніпро так широкий, що коли будемо плести попри противний беріг, то мабуть до нас не долетять їх гарматні кулі.

— Тим більше, що вони в стріляно не великі майстри — докинув новохрещений.

— Чи не вернутися б нам

та сказати полководцеві, що ми готові лише біди собі нахапати, коли дамо їм знати про себе; нехай вони нас не ждуть, ми собі ноно переплинемо.

— Це правда — сказав Кудеар.

— А ні! — сказав Атанас. — Як можна не виповнити цього, що воевода приказав? А при тім, ми всього тут не бачимо, як нас впускають у твердиню, тоді будемо знати, як у них в середині, всьо зміркуємо і розповімо полководцеві докладно.

Підплили до твердині. Атанас Елісевич затрубів на рожі, а Кудеар виставив на кінці своєї шаблі шапку.

В брамі твердині припідняли щиток, відчинилося віконце. Вийшло двоє турків. Атанас Елісевич перший вискочив на беріг і закричав по турецьки:

— Посольство від воеводи його царського величества.

— Ходи сюди сам один, — відповіли йому — а інші найостаються в човнах.

— Не я проводир, ось він — сказав Атанас — він нехай уїде зі мною! Так треба!

— Ідіть, тільки без зброї; не прийшли воювати.

Кудеар і Атанас послушали, полишили в човні свою зброю. Перепустили їх в браму і сейчас спустили щиток. Провели їх до дерев'яного будинку, де мешкав санжак-бей, що управляв твердиною.

Положивши руку на груди після всхідного звичаю, Кудеар поважно поклонився і виголосив промову в котрій навів провину кримського хана, повідомляв в імені воеводи, що він після царського приказу іде з військом пократи хана і привневити, щоб випустив московських полонників, та завести сталий спок нас Елісевич затрубів на рожі, а Кудеар виставив на кінці своєї шаблі шапку.

В брамі твердині припідняли щиток, відчинилося віконце. Вийшло двоє турків. Атанас Елісевич перший вискочив на беріг і закричав по турецьки:

— Посольство від воеводи його царського величества.

— Ходи сюди сам один, — відповіли йому — а інші найостаються в човнах.

— Не я проводир, ось він — сказав Атанас — він нехай уїде зі мною! Так треба!

— Ідіть, тільки без зброї; не прийшли воювати.

Вчені перевели статистику домашніх тварин в Карпатській Україні перед віденським арбітражем і після нього:

Показалося м. ін., що після арбітражу більшість свиней опинилася в Мадярщині.

(Далі буде)

• 3 ДНЯ •

НІМЦІ І СОВЕТИ.

Ще ніколи не мав я такого твердого переконання як тепер, що німці так розгромлять Совети. Цілий ланцюх буфторних держав, що розділювали Німеччину від Советів, на заході Англія і Франція, як також на полудні, вічно змінлива Італія, здавалось, не допустять до безпосереднього конфлікту між Німеччиною і Советами. Серед таких обставин можна було думати тільки про посередний натиск Німеччини на Совети, через запризначені інші держави чи народи.

Тепер, по захопленню Чехії і Словаччини, розгром Советів німцями це майже певне; і то в недалекій будучині.

ХТО ПЕРЕШКОДИТЬ ЦЬОМУ?

Бо хто перешкодить цьому? Чехословаччину підбив Гітлер, не втративши ні одного вояка. І хоч при першій розборі було чимало політичного галасу, то остаточно Франція й Англія скапітулювали. При останнім розборі вже навіть галасу не було. А хто стане тепер в обороні, наприклад, Мадарщини, коли Німеччина зведуть її поставити до розпоряджості німецького штабу. Цілу свою залізничну сітку, а навіть своїх вояків і все своє майно? Ніхто. Мадарщини не залишиться нічого, тільки з доброю міною відступити все Німеччині.

А що буде робити Румунія, коли Німеччина зведуть її зробити те саме? Чи буде вона пробувати ставити опір? Колиж доля Чехословаччини тепер така сумна, то на саму згадку про неї мусить робитись моторошно кожному румунів. Краще вже згодитись на все „по доброму“ й бодай удавати, що було це зроблене за обопільною волею й захочати бодай позірну незалежність.

ЩО БУДЕ РОБИТИ ПОЛЬЩА?

А уявм собі, що Гітлер під впливом свого містичного внутрішнього наказу зведуть одного ранку Польщі відступити собі території для перемаршу німецьких військ. Що тоді зробить Польща? Вона, безперечно, буде започатку фупдочитись. Бундючність колись Шушніг, а хто пам'ятає ще нині про нього? Бундючність Бенеш, про якого ми ще чуємо, бо знаходиться він в Америці. Подібно будуть бундючнитись поляки. Але Гітлер має тепер Польщу в її самій позиції, що пів року тому назад мав Чехословаччину. З трьох сторін вона була окружена німцями. І нині Польща є з трьох сторін окружена німцями: з боку Берліна, з Кенігсбергу і з Словаччини. А має нині Німеччина коло 88 мільонів громадян, себто стільки, що Англія і Франція разом. Має вона також тисячі найкращих літаків, повзів, гармат, газів, а також такі бомби, що стали жахом всіх народів. Чи серед таких обставин захоче Польща перестроюватися? І полякам доля Чехословаччини буде пересторогою.

ЩО БУДУТЬ РОБИТИ УКРАЇНЦІ?

Крім того на першу вістку якогонебудь конфлікту польської армії з чужою потугою цілком певно зірвуться до повстання українці. Не як чийсь союзники, але як месники тих кривд, які завдавали їм поляки. Зірвуться українці на те, щоб скинути зо себе нікчемне ярмо поляків, а створити свою власну державу. Бо те, що діється нині під Польщею, переходить усяку уяву. Культурна людина мусить відчувати о-

бридження і погорду до тої влади, що в так дошкульний, садистичний і нікчемний спосіб може гнобити якийсь інший народ. Великий біль нагромадився в душі українського народу. І той біль тепер творить страшну вибухову силу. А ця вибухова сила мала нагоду болей частинно проявитись в Карпатській Україні, де півмільйонний народ пірвався проти 20 разів більшого наїздника. А ми в Галичині тільки три разів менші від поляків...

ВИСНОВОК.

Всі ці дані вказують, що Німеччина таки розгромить Совети. Чи плакати нам з приводу цього? Протестувати? Ні. Це добре, що дві чужі сили зударяться з собою. Але добре тільки тоді, коли це дасть спромогу нашим народнім силам проявитись і оформитись в свою власну державу.

Здається, що на далеку мету нам вийде на добре остання трагедія Карпатської України. Вона навчить легковірних не вірити в те, щоб хтось дружить, ради плятонічної дружби, готов боротись за нашу справу. Ми бачимо, що німці добувають виключно про свій інтерес. Україна їх обходить настільки, оскільки це покривається з їхнім інтересом. А ми маємо глядіти на все з боку нашого інтересу.

Ми мусимо числитись з тим, що німецька сила на сході таки дає діяти. Нам, як нації, треба так поступати, щоб назрівачі перемини принесли українському народові свободу, а не нову неволю.

Ми певні, що експанзія гітлерівської Німеччини зустріне важкий опір. Неправдою є, що Англія і Франція вже нездатні довести до кінця, що вони сидітимуть тихо цілий час. Вони ждуть, аж перша вибухова сила німців зужиться на кімсь іншим. Тоді і вони зачнуть ділати. Також не треба бути певним, що Німеччина все буде перемагати. Тому: все і всюди числім на себе самих, а своєї долі не звязуємо на стало з ніким. Міжнародні конфлікти розвиваються в такий спосіб, що готові наразі розвалитись тюрми, в яких стогне наш народ. На наших очах видно, як тремтять колбаси на глиняних ногах: Совети. Без його розвалу нема життя України. Це є те відрядне явище, що додає нам нової сили до нових жертв.

Ощадність.

До шотландського містечка приїхав цирк. Синочок багатого фабриканта прибігає захищатися:

— Тату, дай мені 10 пенні, я хочу піти до цирку!

— Чого?

— Там за 10 пенні можна оглянути жіночку велитня.

— Сину! Не будь марно-травником. Піди до мого бюрка, там лежить побільшавоє скло і ним можеш задурно подивитись на маму.

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ

ЗАМОВЛЯЙТЕ ТЕПЕР, КОЛИ Є ДОБРИЙ ВИБІР.

● ЖЕЛЯТИНОВІ, релігійні 5ц.
● КНИЖКОВІ з віршами 5ц.

● УКУПІНСЬКІ картки з гарними ліковими зображеннями, без видрукуваних поздоровлень. Надаються на всякі свята, можуть бути вислані як велико-коліні картки, спеціально до американців, щоб представити нашу візю. 5ц.

● Щойно одержано з краю нові, прегарні КАРТКИ, УКРАЇНСЬКОГО СТИЛЮ, зі сценами з українських великодних звичаїв. 5ц.

При замовленню просимо точної назвати, котрий ріл карток Вам вислати. Карток на кредит або на с. о. а. не висилається.

Замовляти в книгарні „СВОБОДА“
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346.
JERSEY CITY, N. J.

Марія Омельченко. (Прага).

ІРИНА НЕВИЦЬКА

(3 циклю „Жінки Карпатської України“).

Не один десяток років працює в Карпатській Україні для відродження свого народу пані Ірина Невицька, видатна громадянка і письменниця.

Донька проф. Павла Бурика, Ірина Невицька народилася в Білій 10. грудня 1886 р. В родині Бурикових говорили по українськи, хоч на ті часи було це рідке зявище, бо і в „русинських“ панських родинах розмовлялося по „панському“ — по мадярськи... По закінченні учительської семінарії, молода, починаюча вчителька, віддалася за священника Еміліяна Невицького і жила в Пряшіві. Священик Невицький був свідомий українець, та в р. 1920 емігрував до Америки. Пані Невицька залишилася з дітьми в Пряшіві і тут розпочала свою громадянську працю: організувала Жіночу Громаду, влаштовувала вистави, почала видавати часопис „Голос Народу“ і взагалі старалася пробудити національну свідомість мешканців Пряшівщини. Та мало було помічників у пані Невицької, про що сама писала мені до Праги й особисто говорила, коли відвідала мене в р. 1931. „Москалі не дають працювати, боюсь, що не витримаю, мабуть піду до Ужгороду, там купів більше зробімо“... І справді (хоч я радилася залишитись в Пряшіві, бо в Ужгороді тоді вже був великий український рух і було там досить свідомих, відданих працівників) побачила її ім'я в різних українських установах в Ужгороді. Там пані Невицька працює при Т-ві Просвіта: закладає „Жіночу Секцію“ при Просвіті, якою й була головою, організує з іншими жінками (як бл. п. Ірина Волошин, Реваева, д-р Хорина Конопенкова та інші) Клуб і Діточу Бесідку, помагають молоді і гуртують старших для спільної праці на користь свого народу. Потім пані Невицька стає головою „Товариства Українських Письменників на Підкарпатті“ і починає видавати політичний часопис, національного напрямку „Сила Народу“, в якому гостро осуджує денацифікацію нашого народу чеським урядом. Так при активній праці залишалася аж до окупації Ужгороду мадярами. Тепер живе пані Невицька при своєму синові в Станіночому та знову з питомою їй енергією взялася до активної праці в „Українському Національному Об'єднанні“.

Свою літературну працю розпочала Ірина Невицька ще до світової війни. Уже в 1905 р. появляються в журналі Підкарпаття її вірші й оповідання та статті. Пише тоді вона під псевдонімом „Анна Новак“ та „Анна Горяк“.

Після світової війни, коли Карпатська Україна приєдналася до Чехословаччини, розвинула пані Невицька більш активну свою працю, як громадську так і письменницьку. Так в 1923 р. появилася її історичний роман „Правда побідила“, в „Неділі“, ілюстрованою додатку до щоденника „Русин“, який видавав д-р Франтішек Тіхі, відомий чех, приятель нашого народу. В 1924 р., цей роман вийшов і окремою книжкою. Дія роману відбувається за часів перших християн, за панування Нерона. Темою роману є побіда ідеї християнства, перемога „Святої Божої Правди“. Головними героями роману являються двоє коханців, Аполонія, донька римського патриція з роду Лигів і леоніона Леонтина. Леонтин це щирий християнин, глибоко віруюча людина в „Правду Божу“. Аполонія характером нагадує скорше українську дівчину. В романі виступає філософ Сенека, прихильник християнства. Маємо і християнина Вікентія, що задля прихильності Поліє Сабіни зрадив свою віру, післав на муки багато християн і має таке жорстоке серце, що навіть може дивитись, як в муках умирають його батьки... Є і Нерон у романі й скажені. Але марні всі зусилля. Побідає велика культура християнства.

Авторка накреслила яскравий образ перемоглої глибокої віри в Бога, яка дає щастя тим, хто твердо вірить в Божу Правду. Але при тім подає і яскравий образ зрадника і всю трагедію зради з її наслідками.

В альманаху „Трембіта“ появилася відламок з її більшого оповідання „Осінь“ під назвою „Додому“. Це теж глибоко психологічний образ, але з сучасного життя. Українець, що жив на чужині, в культурному оточенні, у великому місті, повертає додому. Там на чужині він як день так ніч тужив за своїм Рідним Краєм, за своїм селом, яке в його мріях було таке прекрасне... Але коли його побачив, настало розчарування: бідні хатки, брудні вулиці, все таке мале... Забіділо йому серце з тої бідноти... Та голос крові, голос нації перемогли і нараз мала трибана церквочка почала зростати у величавий прекрасний храм. Він покірно схилився до землі і з слезами побожно цілує свою рідну, кохану землю...

„ЛІТАЮЧА ЛЯБОРАТОРІЯ“.

Летниче підприємство „Нортвест Ерлайнс“ думає возити людей високими шарами повітря. Воно зладило справжню лябораторію на одному своєму літаку, щоби провирити умовини літання великою височиною. Пробний літак підприємства перелетів відаль 1,150 миль з Мінеаполіса до Іст Бостону, летючи пересічно по 250 миль на годину. Температура була звичайно 30 ступнів Фаренгайта пониже зера. Підчас лету пробовано між іншим оксигенові маски.

В 1929 р. вийшла збірка оповідань Невицької „Дарунок“. Це три оповідання: „Дарунок“, образок з дитячого життя, який мав наслідки аж у світовій війні. Синочок свя-

ника товаришував з синком селянина, який мріяв мати рушницю. Син священника подарував свою рушницю товаришові і той мав з того велику радість. Підчас світової війни обидва опинилися на фронті. Селянин жертвує своїм життям і спасає сина священника; перед смертю віддає свою воїську рушницю синові священника. Він пам'ятає, яку радість той спричинив йому своїм дарунком.

В оповіданні „Буря“, героїня, мала, бідна дівчинка Катруся, захоронила душу свого батька і громадське майно. В сильну метелицю прийшла Катруся до священника, щоб покликати його до свого батька. Гриць, її батько був дереворуб, і його поранило падаюче дерево на смерть. Священик сповідає Гриця, біля якого була його невінчана жінка, але яка в цей тяжкий момент залишає Гриця і змовляється з злодієм, щоб ограбувати церкву і дім священника. Священик після сповіді залишається біля вмираючого, а малу Катрусю посилає до села попередити старосту про замах. Катруся свято виконала в таку небезпеку (була за метелі) свій обовязок і так спасла душу батька і громадське добро. Катруся добра, побожна українська дитина.

В третьому оповіданні „Подорож“ письменниця змалювала образок, взятий теж з сучасного життя, початок кохання й скорий його кінець. Учителюка їде на село учителювати. На останній стації ніхто не вийшов її зустріти. Але молодий, гарний інженір пропонує їй поміч. Навязується знайомство, відчувається симпатія. По дорозі інженір захоронив життя циганській дитині і циганка ворожить „молодій парі“ кохання, щастя... Інженір закоханий, але при прощанні на „До побачення“ їцжиніра учителька крутила оловою „Ніколи“. Інженір побачив на її руці вінчальний перстень. Так і скінчилося це кохання.

Здається, що це все — щоденний звичайний події й зявища, але авторка уміє зацікавити читальника, бо вона добра оповідачка, уміє глибоко заглянути в душу своїх героїв, бо вона і добрий психолог, так, що відчуває й найінтимніші хвилювання людської душі і серця.

Написала Ірина Невицька ще один історичний роман „Борис Коломанович“, що був сином Преслави, доньки Київського Князя Святослава і мадярського короля Коломана, але на жаль не маємо його в пражських книгарнях.

Крім того письменниця написала і декілька пес, які мали успіх, як напр. „Огонь“, „Боже Провидіння“, „Різдвяний дарунок“ та інші.

Пише авторка і оповідання та віршики для дітей, напр. дуже гарне її оповідання „Пригоди Матвія Куколки“.

УВАГА! — ВСІ УКРАЇНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ТОВАРИСТВА, КЛУБИ, ПАРОХІЇ! — УВАГА!

ФІЛІА УКРАЇНСЬКОГО ФІЛЬМОВОГО МИСТЕЦТВА В АМЕРИЦІ повідомляє все українське громадянство, що

ВІД НЕДІЛІ, 26. БЕРЕЗНЯ (MARCH 26, 1939) *

починається висвітлювання фільми

„УКРАЇНА В ОГНІ“

Кожний українець і українка повинні бачити ту документальну фільму, яка представляє поодинокі фази українського життя.

„УКРАЇНА В ОГНІ“ обіймає три віддільні частини:

I. ЗАХІДНА УКРАЇНА: — 1. Гуцульщина. 2. Покуття. 3. Львів. 4. Українські мистецтва. 5. Кооперативний рух.

II. РОТЕРДАМСКА ТРАГЕДІЯ.

III. КАРПАТСКА УКРАЇНА: — 1. Хуст. 2. Прем'єр Августин Волошин, мін. Юліан Ревай і інші. 3. Українська Мистецька Громада. 4. „Карпатська Січ“. 5. Околиці Карпатської України. 6. Наслідки польського тероризму.

Оце в загальному, що обіймає фільм „УКРАЇНА В ОГНІ“.

Фільм буде висвітлюватися в таких місцевостях:

БРУКЛІН, Н. Й. — НЕДІЛЯ, 26. БЕРЕЗНЯ, від. год. 5—7, 7—9, 9—11 вечором.

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ. — ПОНЕДІЛОК, 27. БЕРЕЗНЯ, від. год. 7—9, 9—11 вечором.

НЬО ЙОРК, Н. Й. — ВТОРОК, 28. БЕРЕЗНЯ, від. год. 7—9, 9—11 вечором, IRVING PLAZA, 15 Irving Place.

НЬО ЙОРК, Н. Й. — СЕРЕДА, 29. БЕРЕЗНЯ, від. год. 7—9, 9—11 вечором, IRVING PLAZA, 15 Irving Place.

НЬОАРК, Н. ДЖ. — ЧЕТВЕР, 30. БЕРЕЗНЯ, від. год. 7—9, 9—11 вечором, в салі „SLOVAK SOKOL“, 358 Morris Ave.

НЬОАРК, Н. ДЖ. — П'ЯТНИЦЯ, 31. БЕРЕЗНЯ, від. г. 7—9, 9—11 вечором, в салі „SLOVAK SOKOL“, 358 Morris Ave.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — СУБОТА, 1. КВІТНЯ, від. г. 7—9, 9—11 вечором, в салі У. Н. Дому, 214 Fulton St.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — НЕДІЛЯ, 2. КВІТНЯ, від. г. 7—9, 9—11 вечором, в салі У. Н. Дому, 849 N. Franklin St.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — ПОНЕДІЛОК, 3. КВІТНЯ, від. год. 7—9, 9—11 веч., в салі У. Н. Дому, 849 N. Franklin St.

ЧЕСТЕР, ПА. ВТОРОК, 4. КВІТНЯ, від. год. 7—9, 9—11 вечором, в Укр. Нар. Домі.

Вступ для старших 45 центів, а для дітей від 6—12 літ 25 центів у всіх місцевостях.

UKR. FILM ART. P. O. BOX 5, STA. D, NEW YORK, N. Y.
Філія Українського Фільмового Мистецтва Карпатської України в Нью Йорку.

друкувалося в час „Пчілка“.

Взагалі багато її творів розкидано по різних журналах і часописах, як „Неділя“, „Наука“, „Рідний Край“, „Слово Народу“, „Народна Сила“, „Літературний Листок“, та інші, де приміщувала свої вірші, в дусі народних пісень. Ірина Невицька гаряче кохає свій Рідний Край, свою Верховину...

„Країночко наша мила, зелена, прекрасна, Зацвіте весною нива багата та щасна.

Як навчатись твої діти ниву обробляти,

Засійть свободи квіти, щоб долю дістати“...

Письменниця завше твердо вірила в кращу, добру долю свого народу, свого Рідного Краю... Бо:

„Українці обіцяють Тобі жити-вмирати,

Тобі, рідна Верховино, щастя здобувати,

Добра доля, щоб в Карпатах сонечком засяла.

В ріднім слові, в рідній пісні слава воскресала“...

Діждалася письменниця і громадянка добрих наслідків своєї праці та праці всіх тих, що сміло боролися своє право на національне життя. А таких в Карпатській Україні багато, як жінок так і чоловіків. Це велике щастя для тих, хто за свого життя може побачити успіхи своєї праці.

З цієї коротенької статті бачимо, що й найменша галужка нашого народу, того, що в Карпатській Україні, дала видатних одиниць, які вносять культурні цінності в духову скарбницю Українського Великого Народу!

Най живе і розквітає наша Молода Держава — Карпатська Україна!

Він це зробив.

— Скільки літ має твоя дружина?...

— Тридцять і сім.

— Бачиш, ти не є добрий муж. Бо муж, який любить свою жінку, ніколи не скаже правдивого її віку, все відійме бодай п'ять літ.

— Як те й зробив, друже.

ІЗ БОСНІЙСЬКИХ НАРОДНІХ ОПОВІДАНЬ

НОСИТЬ СТРАВУ ЗІ СОБОЮ.

Бідний чоловік мав жінку та шестеро дітей. Працював і випрошував. До хати носив. Раз прийшов до бєга на роботу. По роботі дав йому бєг добру вечерю. При вечері став нарікати, зітхати.

Питається його бєг: — Чого зітхав?

— Як мені не зітхати. Я тут їм мащенє й солєне, а в мене дома голодні жінка й діти.

Бєг не мав діти.

— Та ти продав би одну дитину, я добре заплачу.

— Продам, чому ні, коби лише тамті інші остали живі та здорові.

По вечері наложив бєг на коня всякого добра та сказав: — Жени, чоловіче, щоби було в хаті все, а завтра жди мене на вечерю.

На другий день бєг прийшов на вечерю. Бідак нічого не згадував жінці, як то він обіцяв бєгові продати одну дитину. Як бєг вечеряв, діти були на подвір'ю. Бєг сказав до господаря:

— Шож, котру дитину даш мені?

— Найстаршого хлопця.

— Жінко, заклічно дітей!

Ввійшов десятилітній хлопець.

— Що хочеш за цього хлопця?

— Дорогий бєгу, що ти даш.

— Дай цей горнєць! І наспав повно дукатів.

— А нумо, хлопче, пожені цього коня переді мною.

Аж дивиться бєг, а той хлопець горбатенький.

— Що ти, хлопче, так скорчився? Чи не каліка?

— Ні, — каже батько, — лише він несе зі собою свою „нафаку“ (страву).

Бєг хлопця вивив, оженив багато. Бєг і бєговича померли. Осталися вони самі. А батько й мати забагатіли з тих дукатів.

Жінка: — Мені лікар казав, що хобоба кидається на найслабшу частину тіла...

Чоловік: — Ага, тепер розумію, чому тебе все болить голова...

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ
В АМЕРИЦІ

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

Віче в справі Карпатської України.

Заходом товариств і громад у нашій місті відбулось 12. лютого віче в справі Карпатської України. Віче відбулось в Укр. Нар. Домі. Треба зазначити, що вибраний комітет не мав натурбуваня, заки до цього віча допревадив. Мало мав кооперації з боку нашого ширшого громадянства.

Та віче так відбулось. Голого відкрив президент Петрівський, та виголосив при тім коротку промову, в якій представив положення на Великій Україні, на західно-українських землях і на Карпатській Україні. Його нагородили рясними оплесками. Голову промову виголосив о. Лев Кушнір, парох укр. прав. громади. Бесідник у своїй одно-годинній промові змалював муки і терпіння українського народу, як переслідує його Польща та Москва, як замикають йому школи, як палять церкви, як засилають на заслання, або саджають до тюрми. Тисячі наших свідоміших одиниць караються нині по польських і московських тюрмах. І нема кому поскаржитись. А коли наш нарідавляе свої гасла за незалежність, то вороги за границею зараз кричать, що це „гітлерівська інтрига“. Та прийде час, що український народ таки дібеться свого і тоді повстане одна велика соборна Українська Держава, від Карпат по Кавказ.

Другим бесідником був американець, котрий виголосив надсподівано гарну промову. Показалося, що він дуже добре обанакмлений з українськими справами, знає скільки нас, та як багаті наші землі. Він говорив, що нам належить самостійність. Отож цей чужинець говорив, що ми дозріли до самостійного життя, а деколи свої люди у це не вірять і поборюють свою власну справу.

Третім бесідником був д-р Клим, що теж виголосив коротку, але палку промову про положення в ріднім краю. Він закликав усіх до праці і до жертви для молоді Карпатської України. Був запрошений на бесідника ще також український гр.-кат. священник, але чомусь не явився. На закінчення були відчитані резолюції, які були відразу прийняті, а опісля вислані до уряду Зл. Держав Америки, та до європейських великих держав. Українським і американським гнином закінчено віче.

Жертви на Карпатську Україну зложили:

Тов. св. Володимира, від 179 У. Н. С. \$100; Тов. сам. Успенія Пр. Богородиці \$25; М. Кульчицький \$3; по \$2: В. Лобуш, М. Добровольський, І. Добромільський, Т. Шпиль, Ю. Василюк, В. Шупляк, д-р Клим; по \$1: К. Рашко, М. Федина, В. Гук, Е. Любик, Н. Федчук, П. Ішук, В. Голдак, М. Хорів, В. Петришин, М. Бартиш, І. Громоцький, О. Громоцький, Г. Гаджиг, пані Кушнір, Н. Сопо, І. Парашак, П. Лесів, І. Онуфрей, В. Хрунь, В. Кокорудз, В. Прокопів, І. Гатлан, Т. Владика, М. Андібур, Н. Тильович, А. Савінка, Е. Дмитрак, М. Голдак, Ю. Микуляк, М. Петрівська, М. Шпиль, М. Галук, Т. Лесів, Т. Бзуско, Ю. Павлишин, А. Громоцька, о. Л. Кушнір, М. Петрівський, С. Керейто, В. Парашак, Р. Хомин, М. Слонський, В. Процько, І. Була, М. Дмитришин, І. Хлопак; Г. Криса 75 ц.; по 50 ц.: С. Стечик, М. Хомин (мол.), М. Парашак, Ружичка, Хлопак, І. Пюркевич, П. Павликовський, З. Гармич, І. Гресків; по 25 ц.: К. Хоць, М. Гресків, Г. Баль, Н. Билик, Р. Кокорудз.

Крім того ходили у нас колядувати на народні ціли. Се-стриці з укр. прав. парохії закладавали \$27.25. На їх листу зложили: М. Добромільський \$2; М. Кульчицький \$1.50; по \$1: П. Лесів, О. Ходіцький, О. Громоцький, В. Парашак, І. Любич, З. Гармич, Н. Парашак, В. Шупляк, І. Добромільський, В. Хлопак, В. Лобуш, о. Л. Кушнір, А. Савицька, Е. Пюркевич, І. Павлишин, М. Бартіш, В. Кокорудз; по 50 ц.: В. Кокорудз, О. Дудко, Ю. Микуляк, А. Біла, Е. Федина, П. Патліковський, І. Громоцький, В. Гук, М. Волянський, Г. Парк, М. Гресків, А. Шурин, І. Андібур; Д. Котляр 25 центів.

Разом всього доходу було \$222.75. Розходу \$9.95. Остало \$212.80, з чого вислано \$175 через Обеднання на Карпатську Україну, а решта в сумі \$37.80 лишається в касі комітету.

Комітет Віча.

ПРИБОРИ ДО КРАШЕННЯ ПИСАНОК
Фарба в порошку, зі старого краю.

Вісім (8) красок: червона ясна, червона темна, жовта, помаранчева, зелена ясна, зелена темна, синя і чорна. Ціна за 8 красок \$1.00. Віск пчальний і кістка до писання 25 ц. Краповий шафран 25 ц.

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ блискучі „Христос Воскрес“ або картки в формі книжечок з віршами, ціна за дозін 60 ц., 50 карток \$1.75, 100 карток \$3.00. Картки в формі книжечок люксові, ціна за дозін \$1.00. Зелене листя до роблення паперових квіток, gros коштує 75 ц.

На кредит або С. О. Д. не вислаємо. Замовлення посилайте на адресу: 52.

UKRAINIAN BAZAAR, 170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

НЮЙНО ВИЙШЛИ ДРУКОМ
НАКЛАДОМ ОБЕДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

призначені для масового поширення для обізнання американської публіки книжечки:

DR. LUKE MYSHUNA

UKRAINE
AND
AMERICAN
DEMOCRACY

New York
United Ukrainian Organizations of the United States
1939

32 СТОРІН — 15 ЦЕНТІВ.

UKRAINIAN
NATIONAL
MOVEMENT

New York
Published by the United Ukrainian Organizations
of the United States
1939

46 СТОРІН. — ЦІНА 25 ЦЕНТІВ.

Замовляючим більшу кількість значний опуст.

Замовляйте:

"СВОБОДА"

(P. O. Box 346)

81-83 Grand Street Jersey City, N. J.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

100-ЛІТТЯ ФОТОГРАФІ

Величавий винахід рисування образів світлом, що став початком повної фотографії, святкує свій 100-літній ювілей. 7. січня ц. р. минуло 100 років від дня, коли у паризькій Академії Наук опісали і задемонстрували фотографічний апарат.

Сама ідея фотографії, себто „ловлення“ освітлених предметів маленьким отвором витягнутим у квадратній коробці був знаний уже в XIII віку. Однак минуло аж 5 століть, аж вдалося утворити образи, зловлені у затемненій скринці. Винахідниками були французи Дагер і Нієпс.

Перші фотографічні апарати придумані Дагером важили 6.5 кг. Були це важкі дерев'яні коробки, правдиві мамути в порівнянні з нинішніми маленькими кишеними апаратами. Перші фотографічні апарати працювали дуже повільно; навіть при повному сонячному освітленні треба було даний предмет чи особу насвітлювати перед об'єктивом 20-30 минут. Нині до сфотографування вистачає майже дріб секунди (одна сота чи п'ятдесятя сек.).

Від 1839 р. до сьогоднішнього дня фотографування дуже поспінулася вперед. З перших знімків, що скоро лияли, ми дійшли до рухомої фільми і фотографії у природних кольорах. Перед 100 роками виправа до фотографа була небуденною подією. Сьогодні на знімку на вулиці ніхто навіть не звертає уваги.

Завдяки винаході двох французів повстав величезний фотографічний промисел. Фабрики фотоапаратів — це сьогодні великі світові концерни. Таксамо розвинулася величаво фабрикація фотооб'єктивів, кліш, помічних приладів, інсталяцій, фільмових камер і т. п. Фотографічний промисел затрудняє сьогодні сотні тисяч робітників і тисячі спеціальних крамниць. Сама штука фотографії знайшла свій найвеличній розвиток у фільмі, що став духовою стравою і розвагою мільйонів.

Сама фотографія суперничить подекуди з малярством і доходить до меж мистецтва. Це той рід мистецтва, в якому кожний може вправитися на власний рахунок і без чужої помочі та шкоди. Разом із зростом туристичного руху мільйони людей возять зі собою фотографічні апарати, якими ловлять свої „спомини“.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ОДИНАКИ В СТАТИСТИЦІ

Загально відомо, що одинаки у школі і пізніше в практичній житті далеко не дотягують. Також давно доказано річ, що т. зв. малюча любов батьків до одинака в молодості залишає у нього тривалі наслідки, які пізніше проявляються найвиразніше в сім'ях, коли одинак входить сам у життя. Такий одинак переважно боязкий, вічно заголюваний і легко заломлюється при першій життєвій невдачі. Якщо ще його виховують в достатках і вибагах, він не зуміє розпізнати, як далеко можуть іти його забаганки, живе життям легководушим і розтратним. Якщо не дай Боже його заробок не вистачає на його видатки — що буває дуже часто — він допускається зловживань, щоб тільки підсилити свої фінанси і щоб далі міг вести своє легководульне життя.

Статистика виказує, що між самогубцями через незадоволення життям, через нездібність здобути фінансові засоби до життя та між обманцями, гошпаперами та злодіями — одинаки займають 57.83%.

У подружжі одинаки також не є щасливі. Розводний адвокат у Балтіморі д-р Ернест Боруг уложив статистику своїх клієнтів, з якої можна вичитати:

1) Подружжя, що вже за перший рік розводились були у 88.6% такими, де одна сторона була одинаком.

2) Подружжя, де обі сторони були одинаками відсоток розводів за перший рік пожиття доходив аж до 97%.

3) Найбільшими тиранами у його практиці були жінки-одиначки; їх чоловіки розводились з ними через їх легководульне життя, сварливість, лінивість, загальну істерію та суворість. Мужчини були передовсім неперорядні, неділякатні, сварливі, з нахилами до обману та злодійства.

Статистика д-ра Ернеста Боруга дуже цікава, бо вказує, що одинаки не вміють пристосувати своїх звичок до оточення, це звичайно егоїсти і люблять показувати свою владу.

КРАЙОВИЙ ОПІ

Ми вже дістали
КОНОПЛЯНИЙ ОПІ
з Галичини

і продаємо всім, хто тільки
зайде до

ГАЛИЦЬКОГО БАЗАРУ,
103 AVE. A, NEW YORK, N. Y.

Близько 7. вулиці.
Зайдіть і купіть.

Почто не виспіватися.

ФАРМИ

НА

ПРОДАЖ

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

У СТАРИМ КРАЮ.

22 МОРГИ ПОЛЯ з будинками в повіті бобрєвській на продаж. Можна розділити для більше, ніж одного купця. Зголошуватися до:

MOLLY LEWITAS,

230 E. 4th St., Apt. 14, New York.

СПЕЦІАЛЬНА ОФЕРТА

на цей місяць Березень!

лише \$3.00 за \$1.00

1 КОБЗАР Т. Шевченка — \$1.50

2 ПОВІСТІ Т. Ш. том I — 50

3 ПОВІСТІ Т. Ш. том II — 50

4 ПОВНА МАПА УКРАЇНИ — 50

Все за одного (\$1.00) долара.

Пашіть: S U R M A

325 E. 14th ST., NEW YORK, N. Y.

ГРИБИ ПОДЕШЕВІЛИ!

Любий 65 лнт. фунт. Добірні \$1.25

фунт. Самі шматки \$1.75 фунт. Вислаємо С. О. Д.

RELIABLE MUSHROOM CO.

94 RIVINGTON ST., NEW YORK, N. Y.

ВЗОРІ

КАНВА, НИТКИ ДО

ВИШИВАННЯ Д. М.

С. І. СТЕПІНОВА

НИ РІЧНІ.

UKRAINIAN BAZAAR,

170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.

Анализи крові для подружжя са. долара.

223 SECOND AVE., cor. 14th ST.,

NEW YORK CITY, Room 14.

Gramercy 7-7897

Офісні години: рано від 10 до 12.

Жінка-доктор до обслути.

X & флюороскоп.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,

ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12.

Ввечір від 6 до 8, а в неділі

рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без різниці, як далеко позз

Пюарком. Вразі потреби теле-

фонуйте до нас. Обслуга шира

і чесна. — Office:

383 MORRIS AVENUE,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Ундертейкер

заряджує погребамі по ціні так

низькій, як \$150. Обслуга шира

найкраща.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: Orchard 4-8088.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ

В BRONX, BROOKLYN, NEW

YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL

707 PROSPECT AVENUE,

(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.

Tel. Melrose 5-5577

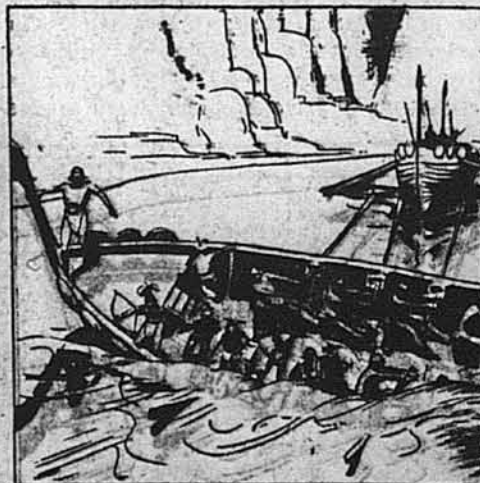
ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

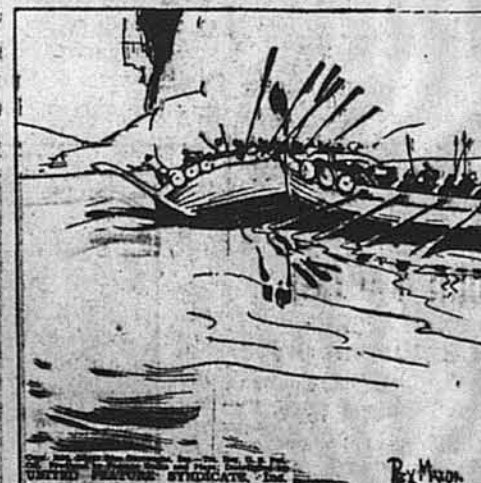
Побачивши шість галер перед собою Тарзан захмарився. Це не жарт. Але що було робити? Старий Грегори, бачучи закам'янілість Тарзана, завважив: „Краще завертаймо і чимкорше втікаймо“. „Ми від них вже не втечемо“, відповів Тарзан. „Іх галери далеко швидші від нашої. Вони нас здогонять“. А по хвилі надуми він додав: „Нічого не о-стається, тільки боротись“.

А галери гнались швидко до них. Тарзан малу мав надію на вигра. Але, що боротьба була одним виходом з цієї позиції, тому Тарзан рішився на боротьбу. Коли вже вмірати, то в боротьбі — це була філософія Тарзана. Також не надіявся він ніколи на пощаду від ворога. Коли деколи якийсь велиководушний ворог пощади, то лиш з пошани до відваги переможеного.

В цьому замішанню і подразненню люди Тарзана звалились усі в один бік. Галера перехитлялась так, що до неї наплило чимало води. Крім того вони здеморалізувались й не могли відбиватись від ворога. А атарські галери гнались до них з цілих сил. Атарці держали списи в руках готові кожної хвили засипати ними своїх противників.

Але покищо вони спис не кидали, бо бачили безборонність противників. З розгону їх галера вдарила в галери Тарзана і розбила цілком один бік. Скоро до галери почала вливатись вода і вона почала тонути. Деякі з товариства почали скакати до води. Але вазні були прикуті до галери і вони тонули разом з нею. Серед того замішання Тарзан десь зник.